

GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK ÖDENEĞİ ALAN İŞÇİYE YAPILAN PARA YARDIMININ VERGİLENDİRİLMESİ

Salih ÇALAL*

ÖZ

Bilindiği üzere sigortalı işçiye, iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle geçici iş göremez durumda bulunduğu sürece, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 18'inci maddesi uyarınca geçici iş göremezlik ödeneği ödenir. Bu ödenek iş kazalarında olay, meslek hastalığında da tedavinin başladığı tarihten itibaren çalışmaz durumda kaldığı (raporlu olduğu) sürece ödenir. İş göremezlik ödeneği miktarını maaşa tamamlamak veya işçiye maddi yardımda bulunmak amacıyla işveren tarafından ödenen ücretlerin vergilendirme işlemleri, makalemiz kapsamında incelenecektir.

Anahtar Sözcükler: İş Kazası, Meslek Hastalığı, Geçici İş Göremezlik Ödeneği, Maaş.

1. GİRİŞ

Sosyal güvenlik sistemimiz iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık sigorta kollarını kapsayan kısa vadeli sigorta kolları ile malullük, ölüm ve yaşlılık sigorta kollarını kapsayan uzun vadeli sigorta kollarından oluşmaktadır. Kısa vadeli sigorta kolları kapsamında sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilir. Bu bağlamda geçici iş göremezlik ödeneği; sosyal sigortacılık bakımından, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık sigorta kollarından istirahatli bulunan sigortalıya işten kaldığı günler için SGK tarafından ödenen parasal yardımdır.

İş kazası ya da meslek hastalığı nedeniyle iş göremezlik geliri elde eden işçilere bu ücret haricinde işverenler tarafından maddi yardımda bulunulması halinde, bu ödemenin vergi kanunları açısından nasıl değerlendirileceği hususu makalemiz içerisinde ele alınacaktır.

2. GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK ÖDENEĞİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında yeni adıyla 4/a sigortalı, eski adıyla SSK sigortalı olanlar adına iş kazası ve

* Gümrük ve Ticaret Müfettişi

meslek hastalıkları, analık, hastalık kapsamında bu sigorta kollarına prim ödenir. İş kazası ve meslek hastalıkları, analık ve hastalık sigorta kollarında Sosyal güvenlik sistemi tarafından sunulan haklardan da yararlanabilmenin şartı da Kanunda belirtilen prim ödeme gün sayısıdır. İş kazaları ve meslek hastalıkları kapsamında yapılacak tedavilerde ve iş göremezliğe uğraması halinde prim ödeme şartı aranmaz. İş göremezliğe uğrayan sigortalıya her gün için ödeme yapılır.

Geçici iş göremezlik devresinde sigortalının çalışmadığı dönemde yoksun kaldığı gelir de iş kazası sonucu oluşan maddi zarar kapsamındadır. Raporlu olunan dönemde çalışmayan sigortalının bu dönemde yoksun kaldığı ücreti kadar bir zararının oluşacağı ve bu zararın da maddi zarar içerisinde kabul edilmesi gerektiği açıktır. Sigortalının zararlandırıcı olay nedeni ile tedavisinin devam ettiği ve çalışmadığı sürelerdeki maddi zararı bu dönemde % 100 iş gücü kaybına uğradığı kabulüne göre yapılmalıdır. Birlikli aracılığıyla maddi zararı tespit edilip SGK tarafından sigortalıya ödenmesi gereken geçici iş göremezlik ödeneği var ise bunun rücuya tabi kısmının hesaplanan maddi zarardan düşülmesi ile elde edilecek sonuç kazalının geçici iş göremezlik dönemi de denilen istirahatli dönemdeki karşılanmamış zararını ortaya koyacaktır.

Geçici iş göremezlik ödeneğinin verilmesi ve hesaplanmasına ilişkin düzenleme 5510 sayılı Kanununun 18'inci maddesinde hüküm altına alınmıştır;

“Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından istirahat raporu alınmış olması şartıyla;

a) İş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle iş göremezliğe uğrayan sigortalıya her gün için,

b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile 5 inci madde kapsamındaki sigortalılardan hastalık sigortasına tabi olanların hastalık sebebiyle iş göremezliğe uğraması halinde, iş göremezliğin başladığı tarihten önceki bir yıl içinde en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması şartıyla geçici iş göremezliğin üçüncü gününden başlamak üzere her gün için,

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile (b) bendinde belirtilen muhtarlar ile aynı bendin (1), (2) ve (4) numaralı alt bentleri kapsamındaki sigortalı kadının analığı halinde, doğumdan önceki bir yıl içinde en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması şartıyla, doğumdan önceki ve

sonraki sekizer haftalık sürede, çoğul gebelik halinde ise doğumdan önceki sekiz haftalık süreye iki haftalık süre ilâve edilerek çalışmadığı her gün için,

d) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile (b) bendinde belirtilen muhtarlar ile aynı bendin (1), (2) ve (4) numaralı alt bentleri kapsamındaki sigortalı kadının, erken doğum yapması halinde doğumdan önce kullanamadığı çalıştırılmayacak süreler ile isteği ve hekimin onayıyla doğuma üç hafta kalıncaya kadar çalışması halinde, doğum sonrası istirahat süresine eklenen süreler için, (1) geçici iş göremezlik ödeneği verilir.”

3. GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK ÖDENEĞİ ALAN İŞÇİYE YAPILAN PARA YARDIMININ VERGİLENDİRİLMESİ

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun;

25 inci maddesinde; *“Aşağıda yazılı tazminat ve yardımlar Gelir Vergisi’nden müstesnadır:*

1. *Ölüm, engellilik ve hastalık sebebiyle verilen tazminat ve yardımlar ile 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu uyarınca ödenen işsizlik ödeneği ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa göre ödenen işe başlatmama tazminatı;*

...

6. *Sosyal sigorta kurumları tarafından sigortalılara yapılan ödemeler;”*

40 ncı maddesinde; *“Safi kazancın tespit edilmesi için, aşağıdaki giderlerin indirilmesi kabul edilir:*

1. *Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler;...”*

61 inci maddesinde; *“Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.*

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez....»

Hükümleri yer almaktadır.

Öte yandan, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun *“İş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık sigortasından*

sağlanan haklar” başlıklı 16 ncı maddesinde, sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verileceği hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümlere göre, iş kazası geçiren işçilere,

- İşverenlerce ödenen yardımın Gelir Vergisi Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi kapsamında,

- 5510 sayılı Kanun kapsamında ödenen iş göremezlik ödeneğinin, Gelir Vergisi Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi kapsamında,

Gelir vergisinden istisna edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan, iş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan işçilere işverenlerce yapılan ödemelerin Gelir Vergisi Kanununun 40 ncı maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi gereğince ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınabileceği tabiidir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 227 nci maddesinin birinci fıkrasında *“Bu kanunda aksine hüküm olmadıkça bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir.”* hükmü yer almakta olup, söz konusu kayıtların aynı Kanunun 229 ve müteakip maddelerinde belirtilen belgeler ile tevsik edilmesi esastır.

Bu kapsamda, mezkur Kanunun 238 inci maddesinde, *“İşverenler her ay ödedikleri ücretler için (Ücret bordrosu) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretlerle diğer ücret üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz.”* hükmü almaktadır.

Buna göre, işverenlerin iş kazası geçiren işçilere, 5510 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca ilgili kurum tarafından ödenen iş göremezlik ödeneğinin işçilerin almış olduğu ücretten daha az olması nedeniyle, yardım amaçlı yapılan para ödemeleri için Vergi Usul Kanununun 238 inci maddesi gereğince ücret bordrosu düzenlenmesi icap etmektedir.

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olduğu, bu Kanundaki kâğıtlar teriminin yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade edeceği; 3 üncü maddesinde, damga vergisinin mükellefinin kâğıtları imza

edenler olduğu; 9 uncu maddesinde, bu Kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisinden müstesna olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Kanuna ekli (1) sayılı tablonun “*Makbuzlar ve diğer kâğıtlar*” başlıklı bölümünün IV/1-b fıkrasında, maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dâhil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediye temin eden kâğıtların binde 7,59 nispetinde damga vergisine tabi tutulacağı; Kanuna ekli (2) sayılı tablonun “IV Ticari ve medeni işlerle ilgili kâğıtlar” başlıklı bölümünün 34 numaralı fıkrasında ise, Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinde belirtilen ücretlere ilişkin kâğıtların damga vergisinden istisna olduğu hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, iş kazası geçiren işçilere yapılan para yardımına ilişkin düzenlenen kâğıtların damga vergisinden müstesna tutulacağına dair Damga Vergisi Kanununda bir hüküm bulunmayıp, işçilere yapılan bu ödemelere ilişkin düzenlenen kâğıtların Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun IV/1-b fıkrasına göre damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

4. SONUÇ

İş kazası ya da meslek hastalığı nedeniyle iş göremezlik geliri elde eden işçilere bu ücret haricinde işverenler tarafından maddi yardımda bulunulması halinde, bu ödemelerin vergisel işlemlere tabi tutulması gerekmektedir.

Buna göre; iş kazası geçiren işçilere, işverenlerce ödenen yardımın Gelir Vergisi Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi kapsamında, 5510 sayılı Kanun kapsamında ödenen iş göremezlik ödeneğinin, Gelir Vergisi Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi kapsamında gelir vergisinden istisna edilmesi mümkün bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu ödemeler Gelir Vergisi Kanununun 40 ncı maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi gereğince ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacaktır.

İşverenlerin iş kazası geçiren işçilere, 5510 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca ilgili kurum tarafından ödenen iş göremezlik ödeneğinin işçilerin almış olduğu ücretten daha az olması nedeniyle, yardım amaçlı yapılan

para ödemeleri için Vergi Usul Kanununun 238 inci maddesi gereğince ücret bordrosu düzenlenmesi icap etmektedir. Yanısıra bu ödemelere ilişkin düzenlenen kâğıtların, Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun IV/1-b fıkrasına göre damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu.(1961, 06 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 10700)

213 sayılı Vergi Usul Kanunu (1961, 10 Ocak) Resmi Gazete (Sayı: 10705)

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu (1964, 11 Temmuz) Resmi Gazete (Sayı: 11751)

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (2006, 16 Haziran) Resmi Gazete (Sayı: 26200)